

לפני שמתיישבים ליד השולחן...

התוועדות עם הגאון החסיד רבי חיים שלום דייטש היא חוויה רוחנית עילאית. סביבו מסתופף קהל מגוון, השותה בשקיקה את רעיונותיו, סיפוריו, זיכרונותיו והתוכנות שהוא חולק עם קהל מאזיניו.

הרב דייטש משמש ראש כולל צמח צדק בירושלים. נוסף על שיעוריו והתוועדותיו הוא מהווה כתובת לאנשים הזקוקים לעצה והדרכה, וכן למי שמתמודדים עם משברים בשלום הבית ובגידול הילדים. הללו מוצאים בו אוזן קשבת, הבנה עמוקה למצוקותיהם, ויכולת ניתוח בהירה, שסוללת את הדרך לפיתרון הבעיה.

בנעוריו התעפר בעפר רגליו של רבי שלמה-חיים קסלמן, המשפיע הדגול של ישיבת תומכי תמימים לוד וכפר חב"ד, ובהתוועדותיו הוא מספר הרבה על דברים ששמע מפיו. השפעתו של רבי שלמה-חיים עליו ניכרת גם בדברים שעליהם הוא מעורר - תפילה באריכות, עבודת המידות, לימוד חסידות בכל יום ואימוץ דרכי החסידות.

פרקי הספר שלפניכם נאספו מתוך התוועדותיו של הרב דייטש במועדי השנה. הם הועלו על הכתב ונערכו על-ידי דרור יהב, בניה זית ואהרוני ברנשטיין, מתוך מאמץ לשמור על הסגנון הלבבי והבלתי-פורמלי השמור לשיחה שבעל-פה. ההתוועדות האלה הופיעו לראשונה בעלון השבועי קרוב אליך, וכעת הם מוגשים מחדש בספר שלפניכם, בעריכתו של הרב מנחם ברוד.

קריאת הספר לא באה רק או להעשיר את הידע או לספק שעה של קורת רוח. כשבאים להתוועדות, באים ללמוד ולהחכים, אך גם להתעורר, להתחנך ולהשתנות. אתם מוזמנים להפוך את הדף ולהצטרף להתוועדות...

לחיים!

ספריית מעיינותיך

תוכן עניינים

אלול

- 9 אני נורא ממהר
15. גם אני לא יודע מי אני
21. איך עושים חשבון נפש?

ראש השנה

27. תמליכוני עליכם
39. אל תחפשו השגות גדולות.

יום הכיפורים

49. האהבה מוחקת את החטאים.
55. הבעיה הגדולה - 'לְצַנוּ'

חג הסוכות - שמחת בית השואבה

63. טעם יוצא מהכלל
69. מוכרחים להיות שמחים
79. כשיוצאים מהבית באה השמחה

הושענא רבה

85. הושענא בשמחה

שמחת תורה

91. כאן רוקדים

שבת בראשית - סיום החגים

105. המזוודה מכולגנת

111. איך אורזים את החגים?

י"ט כסלו - ראש השנה לחסידות

117. תאווה לקדוש־ברוך־הוא

125. דבר שראוי לשמוח בעבורו

131. אתגר נשיאת ההפכים

חנוכה

145. מה קורה בפנים?

151. אתה לא לבד

ט"ו בשבט

157. ראש השנה לתענוג

פורים קטן

165. תשמחו, יהודים!

פורים

175. לדעת כדאי להגיע ל'לא ידע'.
183. אני לא יודע!
195. מהודו ועד כוש
201. 'זה' אוכל.
207. לא כל יום פורים.

חג הפסח

213. הרמב"ם והפילוסופים
219. יציאת מצרים בנפש האדם
225. כמה פשוט ככה קרוב.

פסח שני

233. זה לא אתה.

ל"ג בעומר

245. גם הנשמה צריכה נשמה.

חג השבועות

251. 'נעשה ונשמע' - זה מה שאתה.
261. אחרי מתן תורה צריך להתחיל לעבוד.

ג' תמוז

269. זכור את עיקר עניינך.
279. הרבי מחלק, לא תיקח?

י"ב י"ג תמוז

285. אריה, תתעורר!

בין המצרים

295. חורבן היראה

301. טבעי שרוצים משיח.

תשעה באב

307. המהפך של הגלות.

שבת נחמו

317. עם כל התוספות.

חמישה עשר באב

323. עלה על המרכבה!

אני נורא ממהר

מי קבע שעיקרו של חודש אלול הוא ההתמקדות ביום הדין המתקרב? • מי החליט שעלינו להתחפר במחשבות עצובות על עצמנו? • אפשר וצריך להפוך את אלול לחודש שבו אנחנו חושבים על ריבונו של עולם, איך הוא רואה את הדברים • כמה כואב שבן המלך שוכח שהוא בן מלך

בעולם היהודי הרחב, במיוחד בזה הליטאי, אלול הוא לא רק 'אלול', אלא 'אלללווללל!!'. יהודי שירד מהדרך וחזר בתשובה סיפר לי שכאשר הוא שומע את המילה 'אלול', מיד עולה בו מרירות. הוא נזכר איך המשגיח בישיבה היה עולה על הבמה, ובמקום להשמיע שיחת מוסר היה מכה על הסטנדר וצועק במשך חצי שעה: 'אלול! אלול!', ואז יורד. גם אחרי שחזר בתשובה, כל הימים הקדושים של אלול ותשרי מאוד קשים לו, מלאים משקעים של כאב וצער.

בחסידות הכול הפוך. במקום להרגיש ריחוק, אומרים "המלך בשדה!". במקום מרירות, הרבי אומר שבחודש אלול צריכה להיות השמחה הגדולה ביותר. האם אתם חושבים שזו המצאה של החסידים? הב"ח (רבי יואל סירקיש, מחבר ה'בית חדש' על הטור), אחד הפוסקים היותר מחמירים, כותב בהלכות ראש השנה, שבארבעים הימים שמראש חודש אלול ועד יום הכיפורים "התשובה

מקובלת להיות ליבו קרוב אל דודו בתשובה, ואז דודו קרוב לקבל תשובה מאהבה". אהבה!

ועם זאת, גם על-פי החסידות אלול הוא חודש של סליחות ותחנונים. אלול דורש מאיתנו שגם התשובה, גם הסליחות וגם חשבון הנפש יהיו מתוך אהבה, כי בחודש זה הכול פועל על בסיס של "אני לדודי ודודי לי".

אפשר גם אחרת

איך נהפך אלול לחודש של דין ומרירות? הבעיה היא ששמו יותר מדיי דגש על הכנה לראש השנה בהיבט של יום הדין. כמו שאומרים, "להגיע לשנה החדשה עם כמה שיותר סימוני 'וי' וכמה שפחות איקסים"... אבל איפה זה כתוב? מי אמר שזוהי המהות של אלול? לאנשים קשה לשמוע כשאני מציג שאלה זו, אבל האמת היא שהדבר לא נאמר בשום מקום. יום הדין הוא בראש השנה, אבל אם אני אומר שהמחשבה על יום הדין אינה עיקרו של אלול, זה לא נגד הספרים וההלכה. אדרבה, שמישהו יראה לי את זה כתוב בספר...

ההלכה אומרת שאם אדם התפלל בראש השנה ערבית, שחרית ומנחה, ולא הזכיר במילה אחת את יום הדין - יצא ידי חובתו; אבל אם לא הזכיר מלכות - לא יצא. אנשי כנסת הגדולה תיקנו לנו ברכה אחת במוסף שמדברת על 'זיכרונות', ושם אומרים שה' פוקד כל אחד לפי מעשיו. שאר התוספות בתפילת ראש השנה והימים הנוראים, כגון "זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים", "וכתוב לחיים טובים כל בני בריתך" וכדומה, הן מתקנת הגאונים (ואת התוספת "המלך המשפט", שהיא תקנת הגמרא, אין אומרים בראש השנה עצמו).

אז האם אפשר לומר שעיקרו של ראש השנה הוא העיסוק ביום הדין, וכל אלול נסוב סביב הדין?!

זה יכול להיות גם אחרת. העיקר הוא לדעת שבראש השנה אין דנים את האדם על העבירות שלו, אלא על קבלת העול שלו. 'כמה קבלת עול הייתה לך השנה? האם קיבלת אותה בשמחה?' - זו השאלה. מאחר שראש השנה הוא יום ההמלכה, הרי שאם רוצים להתכונן אליו כראוי, צריך לעשות חשבון נפש באלול על הנקודה הזאת, לא על העבירות...

גילויים בשל"ה

הרבי אמר בשיחה חשובה בשנת תשי"ב, שעבודת ראש השנה היא קבלת עול מלכות שמים, וממילא חשבון הנפש המוליך לראש השנה צריך להיות ממוקד בקבלת עול מלכות שמים.

רגש המרירות בשעת חשבון הנפש לא צריך להיות מופנה כלפי עצמך. אם זה כך, אתה מרוכז בעצמך, בריחוק שלך, והתשובה יכולה להגיע עד מדרגה נמוכה בלבד - המדרגה שלך. אפילו אם החשבון נפש הוא ציבורי ואפילו עולמי, עדיין הוא מוגבל. כל זמן שאתה עוסק בענייני העולם הזה, גם התשובה שלך מוגבלת. מוכרחים לטפס למדרגה גבוהה יותר.

הרבי אומר שסיבת המרירות של חשבון הנפש צריכה לנבוע מכך שענייני האדם נוגעים בעצמותו ומהותו יתברך. אנחנו צריכים לחשוב על השם יתברך - זוהי הדרגה האמיתית! ועבודה זו "צורך גבוה היא". מה זאת אומרת?

כולם שמעו על השל"ה הקדוש - אבל מעטים למדו את ספרו... אני מחזיק טובה על כך לאדמו"ר הקודם מפינסק-קרלין, שבזכותו למדתי של"ה. הוא היה מנהל רוחני בישיבה שבה לימדתי, ודרש מכל מגידי השיעורים שילמדו מוסר כמה דקות ביום. ואני בחרתי ללמד של"ה, וכך פתחתי לראשונה את הספר. גם אני לא הכרתי אותו עד אז...

אחד היסודות בשל"ה הוא הרעיון של 'עבודה צורך גבוה' - כלומר, שהקדוש-ברוך-הוא כביכול צריך את העבודה שלך, כשאתה עושה אותה בשבילו. ויש לרעיון הזה הוכחה מהכתובים. משה רכנו ביקש: "יפקוד ה' אלוקי הרוחות לכל בשר איש על העדה", ומיד אחר כך נאמרה פרשת קרבן התמיד, "את קרבני לחמי לאישי, ריח ניחוחי תשמרו להקריב לי במועדו". ורש"י פירש: "עד שאתה מצווני על בני, צווה את בני עלי". לפני שאתה רוצה שאדאג להם, אמור להם שידאגו לי! לא צריך לחפש בקבלה ובחסידות; זה ברש"י.

יש כאן יסוד גדול - אני עושה בשביל הקדוש-ברוך-הוא. הוא שלח אותי לכאן לתפקיד, להביא גילוי אלוקות בעולם, לעשות לו 'דירה בתחתונים'. אבל מה פירוש "לחמי לאישי"? וכי הקדוש-ברוך-הוא צריך את הלחם שלי? התשובה היא שאכילה עניינה חיבור הנפש עם הגוף. בלי אכילה אי-אפשר לחיות. וכך גם ה'אכילה' אצל הקדוש-ברוך-הוא נועדה לחבר את הקדוש-ברוך-הוא עם העולם. זהו "צורך גבוה" - הוא רוצה שאתה תחבר אותו, שתכניס אותו לעולם. ואת זה עושים על-ידי שלומדים את תורתו, מקיימים את מצוותיו וחושבים עליו.

אם כן, לפני שאתה עושה חשבון נפש, תחשוב על כך שהעבודה שלך היא צורך גבוה, שהיא נוגעת למעלה מעלה שאין למעלה ממנו, בעצמותו ומהותו יתברך. על עם ישראל נאמר "בנים אתם לה' אלוקיכם", נשמות ישראל הן בנים למקום. זו ההתחלה של הכול - אתה בן! ואם אתה בן, זה ודאי נוגע לאבא. אנחנו יודעים שהדבר שנוגע הכי עמוק בנפש זה - מה קורה עם הבן שלי!

כשחושבים על זה, המרירות תהיה על העדר עבודה אמיתית ועוצמתית. קח אדם שירד מהדרך, וככל שלא תנסה לשכנעו ולהסביר לו, זה לא עובד. עד שאומרים לו, אתה יודע שאבא שלך לא יכול לישון בלילה? יש סיכוי שזה דווקא יזיז לו.

כשהנכד מתקשר

רבי שלמה מקרלין אמר שהחטא הגדול ביותר שיכול להיות, הוא שבן המלך שוכח שהוא בן מלך. זה החטא הכי גדול! זה מה שאומרים: "סלח לנו אבינו כי חטאנו". הלוא אתה אבינו, ושכחתי את זה! "מחל לנו מלכנו כי פשענו" – הלוא אתה מלכנו, ואני שכחתי! על כך באה בקשת הסליחה האמיתית. אל תחשוב על עצמך; תחשוב איזה צער נגרם לאבא שבנו שכח שהוא אביו.

אני רואה את הדור הצעיר היום, אפילו אצל הילדים שלי – כולם מפוזרים, זה כאן וזה כאן, כל אחד עסוק בענייניו. חלק מזה בגלל השליחות, שכל אחד יוצא לשליחות במקום אחר, אבל לא תמיד זו הסיבה. יום אחד אחד הנכדים טלפן שהוא בא לירושלים ורוצה לבוא לבקר, אבל הוא לא היה בטוח אם יוכל לבוא או לא, כי יש לו עוד סידורים. אומר את האמת, כאב לי. כבר באת לירושלים ולא תבוא לבקר? בסוף הוא באמת בא ושימח אותי מאוד. אבל חשבתי בשעת מעשה, כמה כואב לאבא שהבן לא נמצא אצלו, וסוף כל סוף הוא מגיע קרוב ולא נכנס? ... כמה כואב לאבא שגם כשהבן קרוב הוא רק מתקשר להגיד שהוא קרוב, אבל הוא נורא ממהר.

מכיוון שהילדים רחוקים, גם הקשר בין הילדים מתפורר. כמה כואב לראות שיש אפשרות שבן אחד יפגוש את השני, אבל בסוף הם לא נפגשים. וכמה אני שמח לשמוע שהם אכן נפגשו והם באהבה ואחוה. וכמה הקרוש-ברוך-הוא שמח לראות שהילדים שלו נפגשים בינם לבין עצמם ואוהבים זה את זה! זה המשל, וכך יש לעשות חשבון נפש, מנקודת המבט של אבינו שבשמים. כמה זכרתי שאתה אבינו? ואם לא זכרתי – כמה כואב לאבא ששכחתי...